లచ్చి

-గూడూరి సీతారాం

-గూడూరి సీతారాం
9 సెప్టెంబర్ 2012న కన్ను మూశారు

పల్లెటూరివాడు పట్నం పోతే..

ఈ కథ ఎందుకు రాసినానంటే, సంచార జీవనం చేసెటోళ్లు రోజు పొద్దుగాన లేస్తూనే బిచ్చమెత్తుకునేదానికి వస్తరు. వాళ్లు దావలు అల్లుతనే ఉంటరు. బిచ్చమడుగుతనే ఉంటరు. మాట్లాడుకుంట, నడుచుకుంట పోతాన్నే అల్లుతనే ఉంటరు. నాకది బలే ఆశ్చర్యమేసింది. ఒగతన్ని ఆపి 'ఏంది మీ సంగతి' అడిగిన. వోళ్ల సంగతులన్నీ తెలుసుకున్నె. వోళ్లకు పెళ్లి కాగానే భార్యతో వేరే ఇంట్లో ఉండాలె. ఇండ్లయితే లేవు. వాళ్లకు జాగలు, గుడిసెలు లేవు. అప్పటికి ఇంకా పట్టణం వాసన రాలె. మాకు సిరిసిల్ల 20 కిలోమీటర్లు. మా ఊర్లో 2000 జనాభాలో 200 మంది కూడ వేరే ఊరు చూసి ఎరుగరు. పల్లెటూరి వాడు పట్నం పోతే ఏమయింది అనేది కథ.

-గూడూరి సీతారాం

గూడూరి వేణు
డోర్ నెం. 3-4-771, ఫ్లాట్-301,
ఠాగూర్ రెసిడెన్సీ, బర్కత్‌పూరా,
హైద్రాబాద్-500027

తండ్రి, పెద్దకొడుకు కలసి వాళ్ళయింటి ప్రక్కనే చిన్నగుడిసెను వేస్తున్నారు. నడిపికొడుకు రంగడు. దీర్ఘాలోచనల్లో మునిగిపోయి పాత గుడిసె ముందు కూర్చున్నాడు. అప్పుడే ఊళ్ళోనుండి వొస్తున్న భార్య కనిపించగానే పాలిపోయిన రంగని ముఖంలో అప్రయత్నంగా చిరునవ్వు తొణికింది. "మా అందట్లో లచ్చే నయం. అది చేసినంత పని మేమెవ్వరం సెయ్యాలేం. అందానికి అందం ఉంది, తెలివికి తెలివి ఉంది." కొంచం దూరాన తల్లి పొరుగింటావిడతో మాట్లాడుతుంటే విని మరీ సంతోష పడ్డాడు రంగడు. ఇందరు ఇన్నిమాటలు అంటున్నా, అందరు అన్ని పనులు చేసిపెడుతున్నా రంగని కెందుకో ఏమో బాధగానే ఉంది. ఉండదు మరీ! యిరవై ఏండ్లు ఆ యింట్లో పెరిగినాడు. వాళ్ళతో కలిసి తిరిగినాడు. ఈ రోజు వేర్లై పోతున్నాడు.

బిచ్చగాళ్ళల్లో ఈ ఆచారం ఉంది. కోడలు కాపరానికి రాగానే కొడుకు వేరే ఇంట్లో ఉండి వాళ్ల సంపాదనమీద వాళ్లే బ్రతకాలి. అందుకే వాళ్ళల్లో పిల్లలను చిన్ననాటి నుండే వెంట తీసుకపోయి బిచ్చమెత్తడం నేర్పుతారు. పిల్లవాళ్లనే పంపి బిచ్చమెత్తక రమ్మంటారు కూడా!

రంగడు కొత్తకాపరం పెట్టినాడు. లచ్చికి కాపురాన్ని గుట్టుగా నడిపించాలన్న సంగతి బాగా తెల్సు. వాళ్ళకు ఆస్తి అంటూ ఏమీలేదు. ఒక ఊరంటూ ఉంటేనా భూమి బుర్రా, యిల్లూ గిల్లూ ఉండేది. ఎక్కడ పొట్టబోసు కోవడానికి అనువుగా వుంటే అక్కడికే వెళ్లిపోతారు. రంగని పాలుకు వచ్చినవి రెండు పాతకుండలు. ఒక కమ్మకోత కత్తి, రెండు అంబలిపోసుకునే బుర్రలు, రెండు బిచ్చమెత్తుకునే కమ్మజోలెలు. ఈ ఆస్తితోనే రంగడు కాపురాన్ని

Scanned with CamScanner

మొదలు పెట్టేనాడు. వాడు ప్రొద్దంతా ఒక్క బిచ్చమెత్తడానికే పోడు. ప్రొద్దున్నేలేచి ఈతులవైపు వెళ్ళి కమ్మగోసి తెస్తాడు. భోజనపు సమయానికి వాడి పూర్తి కూడును అడుక్కొచ్చు కుంటాడు. సాయంకాలానికి ఎండ్రికాయలో, చేపలో పట్టడానికి వెళ్లుతాడు. వాటిని ఊళ్లో అమ్ముతాడుకూడా! అప్పుడప్పుడు మందువెళ్లను త్రవ్వకొచ్చి నాలుగు పైసలు సంపాదించి తాళ్ళల్లకు వెళ్లి కల్లు త్రాగి వొస్తాడు. పెండ్లానికి కూడా బుద్ధి పుట్టినప్పుడు ఓ ముంగడంత కల్లు తీసుకొస్తాడు. లచ్చికూడా ఒక నిమిషం వృథా చేయకుండా పని చేస్తుంది. మొగడు తెచ్చిన కమ్మతో చాపలు అల్లుతుంది. రోజుకు ఒకటి రెండు అల్లినవి అల్లినట్లు అమ్మివేస్తుంది. వేళకు వెళ్ళి తనకూ, తనమగనికీ సరిపోయేంత గంజిని, గడుకను అడుక్కొస్తుంది. వాళ్ళిద్దరికీ సరిపోగా మిగిలిన గంజిని, గడుకను అత్తకుగానీ, మరెవ్వరికిగానీ లేకపోతే కుక్కలకు గానీ వేస్తుంది.

వాళ్ళ కాపురం చిలకా గోరెంకల్లా సాగిపోతుంది. లచ్చి బాగా పనిచేసి డబ్బును కూడబెట్టాలంటుంది. రంగడు ఎప్పుడయినా దుబారా ఖర్చుపెడితే కోప్పడుతుంది. అతడు ఆమెకు భయపడకున్నా తన సంపాదనతో వొచ్చిన పైసలనన్నింటినీ భార్య వద్దే ఉంచుతాడు. ఆ గూడెంలో రంగని సంసారాన్ని చూచి అందరూ సంతోషపడుతారు.

వానాకాలం దగ్గరపడజొచ్చింది. ఆ గూడెంలోని వారు ఒక్కొక్కరే వెళ్ళి పోతున్నారు, ఎవరి అదను వారుచూచుకొని. రంగని అన్న వెళ్ళి పోయినాడు. ఇక మిగిలినవారు నలుగురయిదుగురు మాత్రమే ఉన్నారు. రంగడు కూడా ఎక్కడికయినా వెళ్ళిపోదామనుకున్నాడు. కానీ ఆవూరు విడిచిపెట్టి పోవడం యిష్టంలేదు. ఆ ఊళ్ళోనే ఎక్కడయినా ఒక కాపు నాశ్రయించి కొట్టము చూచుకోవాలను కున్నాడు. వాని తండ్రి కూడా పోవడానికి తయారయినప్పుడు రంగని మనసంతా కలికలి అయి పోయింది. ఈ జీవితములో మళ్ళీ కలుసుకుంటామోలేదో అని బాధ పడ్డాడు. ఆ బాధనోర్వలేక తండ్రితో పోవటానికే రంగడు ముల్లేమూట కట్టినాడు. కానీ ఆశించిన ఆశ్రయం ఆ ఊళ్ళోనే లభించింది. ఇక రంగడు అక్కడే స్థిరపడిపోయినాడు గుండెను రాయిచేసుకొని.

ఇప్పుడు నా అన్న వాళ్ళు లేరు. ఆ ఊళ్లో అక్కడక్కడ వున్న కొట్టాలలో ఎక్కడెక్కడినుండో క్రొత్తవాళ్ళు వచ్చి వున్నారు. రంగడు తన పనేమిటో అది చూసుకుంటున్నాడు. సంపాదనేమీ లేదు. సంపాదించిన డబ్బుల్లో నుండి చిల్లిదమ్మిడీ కూడా తీయడం లేదు. రోజూ అడుక్కొస్తున్న గంజి, అంబలితోనే కాలం గడుపుతున్నారు.

వాడు పెళ్ళాన్ని ఒక్కనాడు కూడా తప్పత్రాగొచ్చి కొట్టలేదు. చాలా అన్యోన్యంగా నాల్గు చేతులు కలిపి సంసారం చేస్తున్నారు. ఇట్లా వాళ్ళు కాపురం చేస్తుండగా ఒకరోజు పోలీసులు వచ్చి రంగన్ని పట్టుక పోయినారు. లచ్చికి కొండ నెత్తిమీద పడ్డట్టయింది. ప్రానపడిపోయి గుడిసెముందు ఆ రాత్రికి రాత్రంతా కూర్చుండిపోయింది. అక్కడ తనకు తెలిసిన తన కులం వాళ్ళెవ్వరూ లేరు. ఇక ఏం చేయాలో తెల్వలేదు. తన మొగన్ని వాళ్లెందుకు పట్టుకుపోయినారో ఎంత ఊహించినా ఆమె ఊహకు తట్టలేకపోయింది.

మామవద్దకు పోదామన్నా లచ్చికి వాళ్ళెక్కడుంటున్నారో తెల్వదు. లచ్చి పుట్టిన్నాటినుండి కూడా తనవాళ్ళ నెవరినీ పోలీసులు పట్టుకపోవడం ఎరగదు. ఊళ్ళోకి వెళ్ళి అడిగినా ఎవరికీ ఈ సంగతి తెల్వదన్నారు. ఎక్కడైనా దొంగతనం చేసినాడో ఏమో అన్నారోమాట. ఈ వార్త విన్న తరువాత సగం చచ్చిపోయిన లచ్చిప్రాణం పైపైనే ఎగిరిపోయింది. ఇక తన మొగుడు కనిపించడేమోనని గజగజ వణికిపోయింది. తను ఒంటరిగా ఎట్లా బ్రతకాలో ఊహించుకుని కడుపంతా చెరువు చేసుకొని ఏడ్చింది.

Scanned with CamScanner

మూడు రోజులు గడిచిపోయినవి. లచ్చి కూడు కుమ్మలేక ఏడ్చింది. ఏడ్చినట్లుగానే ఏడుస్తుంది. తన తల్లిగారింటికి పోదామన్నా వాళ్ళెక్కడుంటున్నారో తెల్వదు. పోలీసులకు నా మొగనిమీదే అనుమానం రావాలా? ఇంకెవ్వరూ దొరకలేదా? పచ్చనికాపురంలో చిచ్చిపెట్టినారే? నేనేం కావాలి? నేనెట్లా బ్రతకాలి? లచ్చి అనేక విధాల ఊహించుకుంటూ కుమిలిపోయింది. లచ్చికి రంగన్ని ఎక్కడికి పట్టుకుపోయినారో కూడా తెల్వదు. ఎక్కడికైనా వెళ్ళి కనుక్కుందామన్నా అదేది ఏం చేయగలుగుతుంది? మొగదిక్కులేని వారి గతి ఇంతేనా? అని తన్ను తను నిందించుకుంది.

నాలుగో రాత్రి ఇంటికొచ్చినాడు రంగడు. లచ్చికి పోయినప్రాణం లేచి వచ్చింది. మూడు రోజుల నుండి కూడులేక శోషవచ్చినట్లున్నా మొగన్ని చూడగానే లేడిపిల్లలాగా గంతులేసింది లచ్చి. ఎప్పుడో వడ్లు దంచబోతే వచ్చిన నూకలతో జావచేసి ముందు పెట్టింది. రంగని తలమీద తల ఆనింది కడుపునిండారా ఏడ్చింది. వాడు ఇంకేం ఫర్వాలేదని సముదాయించినాడు లచ్చిని.

రంగడు ఇక ఆ ఊళ్ళో ఉండలేక పోయినాడు. దొంగతనం చేయకున్నా ఊళ్ళో అందరూ 'దొంగ' అన్నారు. లేకపోతే పోలీసులు ఊర్కేనే పట్టుక పోతారా? అన్నారు. పాపం, అతన్ని పోలీసులు అనుమానంతో పట్టుక పోయి ఒళ్ళంతా సున్నం సున్నం చేసినారు. లచ్చి రాత్రంతా ఉడుకు నీళ్ళతో కాసింది. వారం రోజుల్లోనే రంగడాఊరు విడిచి పట్టణం వెళ్ళి పోయినాడు తన కాశ్రయమిచ్చిన కాపు కరకు మాటలను ఓర్చుకోలేక.

వొచ్చిన క్రొత్తలో ఏమీ బాగనిపించలేదు. ఇన్నాళ్ళూ కష్టపడి సంపాదించిన డబ్బులను వాడవలసి వచ్చింది. లచ్చి బాగా బాధ పడ్డది. మునుపటి ఊళ్ళో దొరికినంత బిచ్చం దొరకడం లేదిక్కడ. తన గూడెం నుండి బిచ్చమెత్తడానికి నాలుగైదు మైళ్ళు నడిచిపోవాలి. అంతదూరం నడిచి రావడం, పోవడం లోనే సంపాదించిన బిక్షం స్వాహా అయి పోతుంది.

పట్టణమంతా క్రొత్తగా ఉంది వాళ్ళకు. పైసలు సంపాదించడమే వొస్తుంది వాళ్ళకు. కాని ఖర్చుపెట్టడం మాత్రం రాదు. పుట్టినప్పటి నుండి కూడా పైసలుపెట్టి వడ్లూ మొదలైనవి కొనుక్కొని బ్రతుకవలసి వొస్తుందను కోలేదు లచ్చి. ఈ పాడుపట్నం వొచ్చిన్నుండి అవీ-యివీ తినాలనీ బుద్ధి కూడా పుడుతుంది. ఆ పల్లెటూళ్ళల్లో ఉండగా కలో గంజో దొరికేది కాని పైసలు మందులు వేస్తామన్నా దొరక్కపోయేవి. కానీ ఇక్కడ ఎవరింటికి వెళ్ళినా ఓ పైసా - అణానో వేస్తారే కాని ఇంత వండుకుంది మాత్రం పడేయరు. అందుకే లచ్చి ఫుట్‌పాత్‌మీద కూర్చొని అమ్మే ముసలమ్మ వద్ద బుడాలో, బజ్జీలో కొనుక్కొని కడుపు నింపుకుంటుంది. మొగుడికూ్కడా తెస్తుంది.

రంగడూ అంతే!

రోజులు గడిచినకొలది రంగనికి బిచ్చమెత్తడం బాగనిపించలేదు. వచ్చే రైలుకు పోయే రైలుకు తీరికలేదు. రంగనికి పైసలు రాకకేం తక్కువ లేదు. ప్రతి డబ్బాకు వెళ్ళి యాచిస్తాడు. క్రొత్తలో పాటలు పాడక పోయేవాడు కాని ఇప్పుడిప్పుడే పల్లెపాటలు చదువుకుంటూ బిక్షమెత్తుతున్నాడు. ప్రొద్దంతా యాచిస్తే ఒకటో రెండో రూపాయలు దొరకుతాయి. అన్నం తినాలంటే రూపాయి కావాలి. సంపాదించిందంతా ఖర్చుపెడితే పెళ్ళాం కోప్పడుతుంది. రంగడు కూడా చిరుతిండ్లకు అలవాటు పడ్డాడు. ఉడుకుడుకు చాయెలు త్రాగి పూటలకు పూటలు గడపడం నేర్చుకున్నాడు.

వాళ్ళిద్దరి జీవితాల్లో క్రమక్రమంగా మార్పులొచ్చినవి. ఇద్దరూ సాయం కాలానికి ఇల్లు చేరుకుంటారు. రంగనికన్నా కొంచెం ముందే లచ్చివచ్చి వంట వండుతుంది. ఇద్దరూ తింటారు. వర్షం పడ్డనాడు రాత్రంతా జాగారం చేయాలి. అట్లాంటి కొంపలుకూడా లేకుండా బజార్లవెంట కూడా కొంతమంది బ్రతుకుతారు.

ఆనాడు పెందరాలే తిరిగి వొచ్చినారు. ఇద్దరి ఆదాయము లెక్కపెడితే ఆరు రూపాయల వరకు పోగయింది. చాలా ఆశ్చర్యం కలిగింది. తమ యందు లక్ష్మి ప్రసన్నమయిందని సంతోషపడ్డారు. తెల్లవారి బిక్ష మెత్తడానికి వెళ్ళితే హోలి పైసలు చెల్లవన్నారు. ఒకవేళ ఎవరయినా దానం చేస్తే తీసుకోకూడదని తెలిసింది భార్యాభర్తలకు. పాపం రాత్రి డబ్బు, జ్ఞాపకానికి రాగానే ముఖంలో నెత్తురుచుక్క లేకుండా పోయింది. లోలోనే ఏడ్చుకున్నారు. రంగడు వెంటనే ఇంటికి పరుగెత్తుకువచ్చి పెండ్లాం దాచిన డబ్బునంతా వెదకినాడు. రంగడు వెదుకుతుండగానే ఆదర బాదర లచ్చివొచ్చింది. ఇద్దరు కలిసి ఇన్నాళ్ళు సంపాదించిన డబ్బునంతా నూటికి ముప్పయి రూపాయల నష్టంతో కల్దార్లను తెచ్చుకున్నారు.

ఆ రాత్రంతా రంగనికి నిద్రపట్టలేదు. బిచ్చమెత్తుతుండగా అప్పుడప్పుడు యువకులన్నమాటలు చెవుల్లో గింగుర్లెత్తిపోయినవి. ఆ రాత్రంతా యోచనా నిమగ్నుడయినాడు. తెల్లవారిలేస్తూనే ఏదో నిశ్చయాని కొచ్చినట్టు కనిపించి నాడు. ''ఏమేవ్! ఈ పైసలతో ఒక రిక్షా కొంటాను. యెధవబిచ్చ మెవడెత్తుతడే! రాజోలే రోజుకు అయిదారు రూపాయలు సంపాయించొచ్చు. ఏమంటవే'' రంగడు తన అభిప్రాయాన్ని పెండ్లాంకు చెప్పినాడు.

లచ్చికిదేం బాగనిపించలేదు. చేతిలోనున్న పైసలను నాశనం చేసుకోవడం తప్ప మరేం లేదనిపించింది. రిక్షాలు నడిపిస్తే శరీరం కూడా తొందరగా పాడయిపోతుందని కూడా వింది. ఇంకెట్లా ఒప్పుకొంటుంది. ససేమిరా వొద్దంది లచ్చి. రంగడు మాత్రం వినలేదు. కొంటానంటే కొంటానన్నాడు. ఈ రూపాయలననగా ఒక నెలలో సంపాదించి పెడుతానన్నట్లు మాట్లాడినాడు.

రంగడు రిక్షాను కొన్నాడు. కొన్ని రూపాయలు తక్కువబడితే రిక్షా కొనాలనే సలహానిచ్చిన మిత్రుడే అప్పు రూపాయలను కూడా ఇప్పించినాడు.

నెత్తురున్న మనిషి కాబట్టి రాత్రనక, పగలనక, ఇక్కడికనక, అక్కడికనక తిరుగుతున్నాడు రిక్షాతో రంగడు. పగలు తిండికి తప్పితే మరెప్పుడూ ఇంటికిరాడు. రాత్రి ఎప్పుడో అందరూ పడుకొన్న తరువాత వొస్తాడు. మళ్లీ మబ్బు ఉండగానే వెళ్ళిపోతాడు. లచ్చి ఎప్పటివలెనే బిచ్చ మెత్తుతుంది. రంగడు సంపాదించినదాంట్లో చిల్లర కర్చులకు పోగా రెండో మూడో రూపాయలను లచ్చివద్దే ఉంచుతున్నాడు.

నెల అయిపోగానే అప్పు తీర్చాలనుకున్నాడు రంగడు. మొత్తం ఇవ్వకున్నా, సగమో, పావో, పరకో ఇవ్వాలనే నిశ్చయించుకున్నాడు. కాని తానొకటి తలిస్తే ప్రకృతొకటి చేసినట్లు నెలాఖరు తేదిన రంగని రిక్షాను పోలీసులు పట్టుకొన్నారు. రూలు విరుద్ధంగా దీపం లేకుండా నడిపిస్తున్నాడని. ఏదో రెండు మూడు రూపాయలిస్తే అయిపోతుందనుకున్నాడు. కానీ అంతటితో ఆ పీడ వదిలిపోలేదు. ఈ కేసు పోలీసుల చేతుల్లో నుండి ఇనస్పెక్టర్ల చేతుల్లోకి పోయింది. పద్దెదులనుండి పాతిక యాభై దాక వెళ్ళిపోయింది లంచం. నెత్తురు వడిపి నిద్రనక, అలసటనక సంపాదించిన అంతడబ్బును ఒక్క నిముషంలో నీళ్ళల్లో పోసినట్లు పోసినారు. లచ్చి కలకలమంది. చెప్పితే వింటేనా అని తిట్టింది. ఏడ్చింది.

రోజులు గడుస్తున్నా కొలది రంగనికి రిక్షా మిత్రులు పెరిగిపోతున్నారు. సంపాదించిన దాంట్లో తరుగు బాగానే అవుతుంది. మిత్రుల వల్ల సిగరెట్లు, పానులు, చాయెలు అలవాటైనవి. అప్పుడప్పుడూ అందరూ కలిసి సినిమాలకు కూడా వెళ్లేవారు. లచ్చి రంగన్ని ఒక కంట కనిపెడుతూనే ఉంది. ఆ రిక్షా వొచ్చిన్నాడే అది అనుకొంది. లేని అలవాట్లనన్నింటినీ రిక్షా తెచ్చి పెడుతుందని. అక్కడికి ఎన్నోసార్లు చెప్పి చూచింది. చెప్పినప్పుడు రంగడు ఔనౌనని తలూపేవాడు. కాని ఇంట్లో నుండి కాలు బైట పెడితేనే అన్నీ మరచిపోయే వాడు. ఈ లోకమే వేరుగా ఉండేది వాడికి.

Scanned with CamScanner

ఇప్పుడు రంగడు పాత చోటలేడు. పట్టణానికి ఓ కోనలో మురికిపేటలో ఉన్నాడు. అక్కడంతా రిక్షా వాళ్లే. అందరూ అద్దె ఇళ్ళల్లోనే ఉన్నారు. లచ్చి బిచ్చమెత్తడం మానేసింది. బోళ్ళు తోమడానికి ఓ చోట కుదిరింది. ఉదయ సాయంకాలాలూ అట్లా నాలుగిండ్లలో పని చేస్తుంది.

సంపాదన ఎంత ఉంటే ఏముంది. ఎంత చెట్టుకు అంత గాలియట. ప్రతి వస్తువు కొనడమేనాయె. లచ్చి తన జన్మలోనేకాక తన అమ్మమ్మ జన్మలో కూడా కట్టెలుకొని ఎరగదు. కాని లచ్చి కొంటుంది. ఎక్కడైనా ఏరుకొద్దామన్నా వీల్లేదు. లచ్చికంతా సంకటంలో పడ్డట్టు అనిపించింది. ఇదేం బ్రతుకురా బాబు అని బాధపడ్డది. రంగడు మాత్రం పట్టణపు భ్రాంతిలో పడిపోయినాడు. ఇక జీవితమంతా ఇక్కడే గడపాలనే నిశ్చయంతోనే రిక్షాను కొన్నాడు.

లచ్చికి చాలా రాత్రి తెలివైంది. ఇంకా మొగడు ఇంటికి రాలేదు. రోజూ ఈ పాటికి వచ్చేవాడే కాని ఈరోజెందుకు రాలేదని ఆలోచిస్తుంది. దీపం వెలిగించింది. చాలాసేపు రంగనికొరకు ఎదిరిచూచింది. తను తిని భర్త కోసం ఉంచిన అన్నంను చూసింది. ఎప్పుడో కుక్కలు తినిపోయినవి. గుండె గుభిల్లుమంది. మొగడెంత ఆకలితో వొస్తాడోనని బెదిరిపోయింది. లచ్చి అట్లాచూస్తుండగానే రంగడు గడపలో కాలుబెట్టినాడు. కాలు బెడుతూనే తూలి కూలిపోయినాడు. అమాంతంగా లచ్చి రంగనిమీద పడ్డది. ఒళ్ళంతా పుణికి చూసింది. మెల్లిగా లేబట్టి పడక బట్టల్లో పడుకోబెట్టింది. రంగడిట్లా ఎందుకైనాడో లచ్చికి అర్థం కాలేదు. కొంతసేపైన తరువాత వాంతులు చేసుకొన్నాడు. లచ్చికప్పుడు పూస గుచ్చినట్లర్థమైంది. త్రాగినదంతా వాంతిచేసుకొన్నాడు. లచ్చి ఆ దుర్వాసనను భరించలేక పోయింది. తన మొగుడు ఎంత కల్లు త్రాగినా కక్కుకోడు. వాసన కూడా వేరే విధంగా ఉంది. ఇదేదో క్రొత్తదనుకుంది. పెద్దలను చంపుకున్నంత దుఃఖం పొర్లింది లచ్చికి. రంగడు రోజురోజు కిట్లా చెడిపోతాడని ఆమె కలలో కూడా అనుకోలేదు. కాళ్ళకు, చేతులకు గాయాలు తగిలినవి. నెత్తురునంతా తుడిచి తడిసున్నం పెట్టింది లచ్చి. ఏ తెల్లవారకముందో కాని నిద్రపోలేదు.

లచ్చి తెల్లవారి చెప్పితేనే కాని ఇదంతా తెల్వదు రంగడికి. రాత్రి జరిగిన దంతా భార్య చెపుతుంటే చేటంత ముఖం మొంటంత అయింది. ఛీ... ఛీ... అలాంటిపని కలలో కూడా చేయకూడదనుకుని చెంపలు వాయించుకొన్నాడు రంగడు.

అప్పులవాడు వచ్చి డబ్బో... డబ్బుని పీక్కుతింటున్నాడు. అనరాని మాటలన్నీ అంటున్నాడు. రంగనికేం వానికెన్నడూ అప్పిచ్చిన సేటు కనిపించలేదు. వచ్చిన కష్టమంతా లచ్చికే. దాన్ని ఏమేమో అంటాడు. మానముంటే వారం తిరక్కముందు నా డబ్బు నాకు పడెయ్యండని గొంతుమీద కూర్చుంటాడు. లచ్చి ఎన్నిసార్లని బొంకుతుంది. తన బ్రతుకులో అప్పులవాళ్ల గురించియే తెల్వదాయె. రంగడు రాగానే నెత్తిన నోరెట్టుకొని చెపుతుంది లచ్చి. కాని రంగడేమీ లక్ష్యపెట్టకుండానే, సరే చూద్దాం అని వెళ్ళిపోతాడు. మధ్యన వచ్చింది లచ్చికి మాత్రమే. రోజూ సంపాదిస్తున్న రూపాయల నేంచేస్తున్నాడో లచ్చికి మాత్రం తెల్వదు. ఇప్పుడు రంగడు సంపాదించిన డబ్బులను తన దగ్గరే ఉంచుకొంటున్నాడు. అవసరముంటే నాలుగో అయిదో ఇచ్చి లెక్కడుగుతున్నాడు. లచ్చి ఎంత గుట్టుగా కాపురం నడపాలనుకున్నా రద్దిపాలై పోతూ ఉంది. ఆనాడు సేటు వొస్తే 'ఆయన్నే అడుగు'మని కచ్చితంగా చెప్పివేసింది. ఇంటి కిరాయదారుక్కూడా అలాగే చెప్పింది.

చాలా రాత్రివరకు సేటు రంగని ఇంటిముందే కూర్చున్నాడు. పదకొండు గంటలైనా రంగడు రాలేదు. ఇంట్లోకి కేకవేసి 'మర్యాదగా చెప్పుతున్నానమ్మా. రేపు పైకం కట్టకపోతే దావా వేయక మానను' అని బెదిరించి వెళ్ళిపోయినాడు. సేటూ అట్లా వెళ్ళగానే రంగడు వొచ్చినాడు. ఇంట్లో కాలుబెడుతూనే

Scanned with CamScanner

అగ్గిబుక్కినాడు. 'రండా' అంటూ సిగవెంట్రుకలు పట్టినాడు. త్రాగిన వాసన గప్పుగప్పున కొడుతుంది. లచ్చి విడిపించుకోడానికి ప్రయత్నం చేసింది. రంగనికి మన్ను మిన్ను కనిపించడం లేదు. గజగజ వణుకుతూనే 'అన్నం తింటావా?' అన్న లచ్చిమాట పూర్తిగాక ముందే రంగడు దబదబా నాలుగుతన్ని 'వెంటనే ఇంట్లో నుండి పొమ్మ'ని గర్జించినాడు. లచ్చి ఎత్తేసుకొస్తున్న దుఃఖాన్ని కడుపులోనే అదిమి పట్టుకుంది. కుక్కిన పేనులాగా ఓ మూలకు కూర్చుంది లచ్చి. రంగని కండ్లు జ్యోతుల్లాగా వెలుగుతున్నాయి. ముఖమంతా నెత్తురితో చిందులు త్రొక్కుతూంది.

ఇప్పుడు రంగడు ఒక్కొక్కసారి వారం రోజుల వరకు కూడా ఇంటికి రావడం లేదు. లచ్చికి బ్రతకడమే బరువైంది. తనేం తప్పుచేసిందని అట్లా బాధ పెడుతున్నాడు. వేళకు కూటికింట్లో గింజలు లేకున్నా పోరు పెట్టడం లేదు. నీవెందుకిలా త్రాగుతున్నావని అడగలేదు. ఎందుకిలా బాధిస్తున్నాడు వాడు. లచ్చికేమీ అర్థం గాలేదు. ఊరుగాని ఊరికి వొచ్చింది. ఊ అంటే తన్ని అవతలికి నూకి పారేసేట్లున్నాడు రంగడు.

లచ్చికి బలే కష్టమొచ్చింది. ప్రొద్దంతానేమో అప్పులవాళ్ళ బాధ. రాత్రంతానేమో మగనితో బాధ. పాపం ఎలక్ట్రిక్ తీగెకు అంటుకొన్న పక్షిలా విలవిల కొట్టుకొంటుంది లచ్చి. ఆమె బ్రతుకలా తెల్లవార వలసి వచ్చింది. మగనితో దెబ్బలు తిని తిని మోటుబారిపోయింది శరీరం. రాసి రంపాన పెడుతున్నాడు. యమలోకమంటే ఇదేనేమోనని అనుకొంటుంది పాపం అమాయకజీవి లచ్చి.

ఆనాడు రంగడు పెందలకడనే ఇంటికి వచ్చినాడు. రంగడు మూల మలుపు తిరుగుతుండగానే ఎవడో మగవాడు తన ఇంట్లో నుండి బయటికి రావడం కళ్ళారా చూచినాడు. ఒక్కసారే కాళ్ళక్రింద భూమి బ్రద్దలై పోయినట్లు తోచిందతనికి. కండ్లలో నిప్పులు చెరిగినవి. ఒళ్ళంతా కోపంతో కంపరమెక్కింది. గడపలో కాలుబెట్టగానే అద్దం ముందు కూచొని బొట్టుబెట్టుకుంటున్న లచ్చి కనిపించింది. అగ్నికి వాయువు తోడైనట్టు తన అనుమానానికి ఈ అలంకరణ సరిపోయింది. రంగడు మన మనిషిగాకుండా అయిపోయినాడు. లచ్చిని అలసి పోయేదాకా కొట్టినా రంగనికి కసితీరలేదు. అది ఎంతమొత్తుకున్నా, కాళ్ళ మీదపడి ఎంత ప్రాధేయపడినా విడువలేదు. రంగడు నానాబూతులను తిట్టినాడు. నమ్మినందుకు మోసం చేసినావని నిందించినాడు. అతని నిషా అంతా క్షణంలో కర్పూరంలా హరించుకుపోయింది. ఇంట్లో ఇక ఒక్క క్షణం ఉండలేక పోయినాడు. వెంటనే బయటికి వచ్చి రిక్షా తీసుకొని వెళ్ళి పోయినాడు రంగడు.

తన భార్య ఇంత పనిచేస్తుందని కలలో కూడా ఊహించుకోలేదు రంగడు. ''తన ప్రాణమేనేనని భావించిన లచ్చి ఇట్లా చేస్తుందా? అబ్బ పట్నం ఎల్లాంటి వాళ్ళని ఎట్లా మార్చివేస్తుంది''. రంగడు యోచిస్తూ పోతున్నాడు పిచ్చివానిలాగా. ఇంతట్లో కారు హారను వినిపించింది. మరో క్షణంలో ఏమైపోయిందో రంగనికి తెల్వదు. కాని ఆ రాత్రి ఆస్పత్రిలో తెలిసింది కారు తన రిక్షాకు టక్కరయిందని.

తెల్లవారి భార్య వచ్చింది. కాని రంగడు లచ్చికి ముఖం చూపించలేదు. ఆమె ఎవతో అన్నట్లుగానే మెలగినాడు. ఆమె తన భార్య అన్నమాటనే మరచి పోయినట్లున్నాడు. నిజంగా లచ్చికి అప్పుడు కండ్లలో ఎన్ని సురగంగలు ఉప్పొంగినాయో తెలియదు. ఎన్ని అగ్నిపర్వతాలు హృదయంలో భగ్గుమన్నాయో తెలియదు. ముఖం మీద, చేతుల మీద, కాళ్ళ మీద పూయబడిన సున్నపు మరకలతో వచ్చి రంగని కాళ్ళమీద పడ్డది లచ్చి. తన తప్పేమీలేదని, తన్నెందుకిట్లా శిక్షిస్తున్నావని ఏడుస్తూ అడిగింది. కాని రంగడేమీ మాట్లాడలేదు. నీరసంగా వైరాగ్యంతో కూడిన ఒక చిన్న నవ్వును నవ్వినాడు అంతే!

Scanned with CamScanner

లచ్చిగుండె బేజారెత్తిపోయింది. ఈయన అసలు ఇన్నాళ్ళు తనతో కాపురం చేసిన రంగడేనా అనే అనుమానం కలిగింది. ఇంతగా ఒక్కసారే ఎట్లా మారిపోయినాడో అంతుచిక్కలేదామెకు.

రంగనికి తెలివి వొచ్చింది. సాయంత్రానికల్లా కళ్ళు నులుముకున్నాడు. తన ముందు నిల్చున్నది తన భార్యేనా? తను నిన్న చీల్చిచెండాడినలచ్చియేనా? ఎందుకంత అనుమానం కలిగింది? వాడు రోజూ పైసల కొరకు వొస్తున్నాడని చెపితే నేను వినిపించుకున్నానా? లచ్చికి తను ఇష్టం లేకపోతే చావుముఖంలో ఉన్న నా దగ్గరికి ఆ దెబ్బలతోనే ఎందు కొస్తుంది? యోచనా తరంగాల్లో తరలిపోయినాడు రంగడు. వాడి కళ్ళముందు తళుక్కున ఏదో మెరసిపోయింది. అప్రయత్నంగా కళ్ళలో కన్నీరు దుమికింది.

కాళ్ళతో తన్నివేసిన లచ్చిని దగ్గరకు రమ్మని కళ్ళతో సైగచేసినాడు రంగడు. కాటికిపోనున్న లచ్చి ప్రాణం లేచివచ్చింది.

''లచ్చీ! నన్ను క్షమించు''.

లచ్చి మనసులో నవ్వు దొరలింది. కళ్ళ పాపలను ఆనంద బాష్పాలతో గిలిపింది.

రంగడు ఇంకేమో అనబోతుంటే నోటి కట్టంగా చేతిని బెట్టింది లచ్చి.

కళ్ళలోనుండి ముత్యాల్లాగ జాలువారుతున్న కన్నీరును కొంగుతో తుడుచుకుంది. రంగని ముఖమంతా ఆ కొంగుతోనే అద్దింది.

''పచ్చని కాపురంలో చిచ్చు పెట్టిన రిక్షా నాశనమయిందిలే! ఇక ఎప్పటిలాగా పాత జీవితాన్నే ఆరంభిద్దాం'' అన్నాడు రంగడు.

లచ్చి పొరలిపోతున్న ఆనందబాష్పాల నాపలేకపోయింది.

జనవరి 1957